

Dr. sc. Nivex Koller-Trbović*
Dr. sc. Vesna Gmaz-Luški**

PRIMJENA IZVANSUDSKE NAGODBE (MEDIJACIJA) U PRETKAZNENOM POSTUPKU PREMA MALOLJETNICIMA I MLAĐIM PUNOLJETNIM OSOBAMA

U radu je predstavljen model izvansudske nagodbe razvijen u Republici Hrvatskoj prema austrijskom modelu. Izvansudska nagodba primjenjuje se u Hrvatskoj u pretpripremnom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnim osobama u okviru posebne obveze da maloljetnik prema vlastitim mogućnostima popravi ili nadoknadi štetu počinjenu kaznenim djelom.

Projekt izvansudske nagodbe pokrenut je u Hrvatskoj 2000. godine u Zagrebu, Splitu i Osijeku, a planira se proširenje modela na cijelu Hrvatsku. Dosadašnja iskustva u implementaciji modela izvansudske nagodbe u Hrvatskoj govore o dobrim postignućima i poštovanju visokih kriterija i standarda kvalitete, o čemu se podrobnije govori u prvom dijelu rada.

U drugom dijelu rada predstavljen je model izvansudske nagodbe u Hrvatskoj, a radi evaluacije neposrednog rada izloženi su pokazatelji Stručne službe za izvansudsku nagodbu Zagreb (N=175) o vrsti kaznenih djela, obilježjima oštećenika i osumnjičenika, tijeku i načinu provođenja nagodbe, o njezinoj uspješnosti kroz procjenu stručnjaka, stopu recidivizma i perspektivu uključenih stranaka (korisnika).

UVOD

Model izvansudske nagodbe u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnim osobama (primjenjiv i na odrasle osobe u kaznenom postupku) razvijen je u Hrvatskoj prema austrijskom modelu izvansudske nagodbe (ATA - *Aussergerichtlicher Tatausgleich*) i njemačkom modelu nagodbe između počinitelja i žrtve (TOA - *Toete-Opfer-Ausgleich*). Implementiran je u tri grada u Hrvatskoj (Zagreb, Osijek i Split) na temelju akcijskog projekta koji je trajao pet godina, a suradno su ga provodili Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi RH, Državno odvjetništvo RH, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Udruga Neustart iz Graza, Austrija. Provođenje projekta financijski su omogućili UNICEF i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi RH.

*Dr. sc. Nivex Koller-Trbović, redovita profesorica Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Kneza Mislava 7, Zagreb

**Dr.sc. Vesna Gmaz-Luški, Centar za socijalnu skrb Zagreb, Ured Maksimir

Evaluacija svih dosadašnjih rezultata, kao i evaluacija provedbe programa te korisnička evaluacija, nedvojbeno pokazuju da je riječ o visoko profesionalnom i kvalitetnom te jasno strukturiranom modelu primjenom kojeg se postižu očekivani rezultati efikasnosti od približno 80% uspješno provedenih nagodbi, o čemu će biti riječi poslije u tekstu.

Budući da je riječ o projektnom zadatku i eksperimentalnom modelu za nastajanje i funkcioniranje kojeg je u praksi bilo potrebno educirati stručnjake, ali i obaviti sve druge poslove oko pokretanja neposrednog rada, evidentiranja i dokumentiranja, evaluacije, daljnje edukacije i stalne supervizije, taj je zadatak do sada trajao gotovo sedam godina i polučio ohrabrujuće rezultate.

Vjerujem da na ovom mjestu nije potrebno uvodno raspravljati o alternativnim i neformalnim sankcijama u okviru kaznenog prava i kaznenog postupka, njihovim prednostima pred klasičnim pristupima, njihovim pozitivnim stranama odnosno razlozima koji su doveli do uvođenja takvih pristupa u kazneno zakonodavstvo (primjerice, neki od najvažnijih su orijentacija na potrebe žrtve te nedovoljna učinkovitost dosadašnjih pristupa u redukciji i prevenciji kriminaliteta).

Stoga ćemo se konciznije usmjeriti na izlaganje o modelu izvansudske nagodbe u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnicima u Republici Hrvatskoj. U Hrvatskoj smo odlučili implementirati austrijski model izvansudske nagodbe upravo zbog dugogodišnjeg iznimno pozitivnog iskustva i jasnih standarda.¹

U Zakonu o sudovima za mladež RH (ZSM, 1997.) unesene su novine u skladu s naprijed definiranim društvenim promjenama, a posebice je značajno prošireno načelo oportuniteta te se navodi da državni odvjetnik može odluku o nepokretanju sudskog postupka uvjetovati spremnošću maloljetnika ili mlađeg punoljetnika da izvrši jednu ili više obveza navedenih u čl. 64. ZSM-a. Riječ je o sljedeće četiri posebne obveze:

1. da prema vlastitim mogućnostima popravi ili nadoknadi štetu počinjenu kaznenim djelom;
2. da se uključi u rad humanitarnih organizacija ili u poslove komunalnog ili ekološkog značenja;
3. da se uz suglasnost maloljetnikova zakonskog zastupnika podvrgne stručnom medicinskom postupku ili postupku odvikavanja od droge ili drugih ovisnosti;
4. da se uključi u pojedinačni ili skupni rad u savjetovalištu za mladež.

Na taj način ZSM je otvorio nove mogućnosti kreiranja drugačijih pristupa u rješavanju maloljetničke delikvencije orijentacijom upravo na alternativne i neformalne sankcije. Te prostore bilo je moguće „popuniti“ na različite načine, a mi smo se usmjerili na one koji su značajnije u suglasju sa suvremenim tendencijama, pravima i preporukama koje proizlaze iz brojnih dokumenata (primjerice Konvencija o pravima djeteta UN iz 1989.g., Standardna minimalna pravila UN-a iz 1985.g., Društvene reakcije Vijeća Europe na maloljetničku delinkvenciju iz 1987.g. i sl.). Razmišljali smo o projektu kojim bi se provjerila tri modela izvansudske nagodbe u tri različita grada u Hrvatskoj (austrijski, njemački i slovenski). Međutim, nakon pola

¹ Gotovo identičan model izvansudske nagodbe primjenjuje se i u Njemačkoj. Riječ je o modelu *Toeter-Opfer-Ausgleich* (TOA), standarde kojeg smo preuzeli i u našem modelu u Hrvatskoj (Deutsche Bewaehrungshilfe, 1994.).

godine početne edukacije, praćenja literature, stručnih posjeta, odlučili smo se za austrijski model izvansudske nagodbe, i to iz više razloga:

- Od svih poznatih i primjenjivanih modela u Europi, upravo austrijski model, osim poštovanja visokih standarda kvalitete, razvija i određene specifičnosti te se pokazao iznimno uspješnim. Vrlo dobra iskustva pokusnog projekta u Austriji dovela su do unošenja instituta izvansudske nagodbe u Zakon o sudovima za mladež 1989. godine, a na temelju dobrih iskustava s maloljetnicima krenulo se i na pokusne projekte s odraslima te je od 1999. godine izvansudska nagodba unesena i u opće kazneno postupovno pravo.
- U Austriji je uspješnost izvansudske nagodbe kod maloljetnika oko 80%, a kod odraslih 61% (Schmidt, 2003.).
- Riječ je o vrlo strukturiranom, jasno operacionaliziranom postupku koji zahtijeva striktno poštovanje kriterija upućivanja i provedbe te iznimno profesionalne i kompetentne posrednike.
- Za razliku od slovenskog modela koji smo, također, namjeravali provjeriti u našim uvjetima, austrijski model izvansudske nagodbe ne predstavlja doslovno poravnanje štete učinjene kaznenim djelom, već postizanje sporazuma dogovaranjem između osumnjičenika i oštećenika tako da odluka zadovoljava obje strane, a ne mora predstavljati poravnanje materijalne štete.
- Također, edukacija i implementacija modela zahtijevala je višegodišnju edukaciju stručnjaka, superviziju, suradnju na brojnim poslovima te je bilo (i još je uvijek) vrlo važno da se i troškovi kreću u realnim okvirima. Blizina Austrije i posebice Graza pokazala se kvalitetnom pretpostavkom stalne suradnje.

U tom kontekstu model izvansudske nagodbe u Hrvatskoj realiziran je u okviru **posebne obveze da maloljetnik ili mlađi punoljetnik prema vlastitim mogućnostima popravi ili nadoknadi štetu počinjenu kaznenim djelom** u susretu s oštećenikom u službi za izvansudsku nagodbu uz profesionalno vođenje posrednika (medijatora).

Riječ je o jednoj od mjera diverzije, odnosno reakcije države na počinjeno kazneno djelo bez pokretanja kaznenog postupka. To je iznimka od načela legaliteta kaznenog progona. Danas sve moderne države svijeta potiču alternativne i neformalne sankcije, prije svega prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela, posebice one kojima je cilj susret počinitelja i žrtve radi postizanja međusobnog dogovora o nadoknadi emocionalne i materijalne štete, a šire i dugoročnije gledano radi uspostave socijalnog mira u budućnosti i prevencije recidivizma. Time dolazi do promjena u profesionalnom i društvenim ulogama te otvaranja novih područja rada (rad s žrtvom i zajednicom). To zahtijeva stjecanje novih znanja i vještina, ali i kreiranje drugačijih organizacijskih uvjeta.

Jedna je od takvih mjera i izvansudska nagodba. Iskustvo u zakonskoj i praktičnoj primjeni izvansudske nagodbe postoji već dvadesetak godina u zapadnoj Europi i Americi.

U tekstu što slijedi ukratko će biti prikazana osnovna obilježja i tijek modela izvansudske nagodbe razvijene u Hrvatskoj prema austrijskom i njemačkom modelu.

IZVANSUDSKA NAGODBA

Izvansudska nagodba suvremen je način reagiranja države na počinjeno kazneno djelo u kojem je sudski postupak zamijenjen „diverzijom“. Pod diverzijom se razumiju svi oblici reakcije države na kažnjivo ponašanje koji omogućuju odustajanje od provedbe kaznenog postupka bez formalnog sankcioniranja osumnjičenika /počinitelja.

Osnovna je ideja i cilj izvansudske nagodbe da se konflikt, koji postoji između dvije ili više strana, a koji je nastao počinjenjem kaznenog djela, opet „vrati“ na te sudionike i uz pomoć profesionalnih posrednika riješi. Polazi se od pretpostavke da osoba koja je počinila kazneno djelo treba preuzeti odgovornost za počinjeno djelo i biti spremna susresti se s oštećenikom te u skladu s mogućnostima i prema zajedničkom dogovoru popraviti ili nadoknaditi počinjenu štetu. Pritom treba biti jasno da izvansudska nagodba nije ekvivalent materijalnoj nadoknadi štete, već je u području kaznenog prava otvoreno mjesto gdje sudionici u sukobu aktivno sudjeluju u smanjivanju materijalnih i nematerijalnih posljedica kaznenog djela. Cilj je uspješan dogovor, prihvatljiv za obje strane, što je dobar temelj za miroljubiv zajednički život u budućnosti i prevenciju recidivizma.

Iako je riječ o nagodbi izvan suda, uloga pravosuđa/državnog odvjetništva/suda iznimno je značajna, budući da ono donosi odluku o kaznenim predmetima koji će se uputiti na izvansudsku nagodbu kao i odluku o tome hoće li nakon provedenog postupka odbaciti kaznenu prijavu ili ne. Suradnja pravosuđa i službe za izvansudsku nagodbu od krucijalne je važnosti jer je riječ o zajedničkom „poslu“ i zajedničkoj odgovornosti te potrebi kontinuirane i bliske suradnje na dobrobit stranaka u postupku.

Tablica koja slijedi vrlo jasno pokazuje neke razlike između sudskog postupka i izvansudske nagodbe čime će se pojasniti specifičnosti postupaka i uloga različitih institucija/službi.

Tablica 1.

Razlike sudskog i izvansudskog postupka/procesa (Schmidt, 2000.)

SUDSKI POSTUPAK	POSTUPAK POSREDOVANJA
Spoznajno-teorijski pristup <ul style="list-style-type: none">• saznati istinu• objektivno utvrditi u kojoj su mjeri povrijeđene zakonske norme• logična posljedica povrede zakona je kazna	Spoznajno-teorijski pristup <ul style="list-style-type: none">• riješiti problem između stranaka• viđenje "stvari" na način koji je ispravan za sve• nije riječ o kazni, već o nadoknadi i popravljaju štete
Uloga oštećenika/žrtve <ul style="list-style-type: none">• on je svjedok, pomoćno sredstvo u dokaznom postupku• njegovi osjećaji, interesi, pozadina događaja, nisu dovoljno zastupljeni• mora doći, u protivnom se privodi ako nije potreban, otpušta se• ne mora se suočiti s počiniteljem, ne mora s njim komunicirati	Uloga oštećenika <ul style="list-style-type: none">• oštećenik je središnja figura u postupku posredovanja• važno je čuti upravo njega• važna je "cijela istina", važni su osjećaji oštećenika• poziva ga se na sudjelovanje, ali ga se ne može prisiliti• sam određuje granice do kojih želi ići• za rezultat je od najvećeg značenja oštećenik• ima priliku osumnjičeniku reći svoje mišljenje

SUDSKI POSTUPAK	POSTUPAK POSREDOVANJA
Uloga osumnjičenika/počinitelja <ul style="list-style-type: none">• mora se odazvati na poziv, a ako se ne odazove, privodi se• može se braniti šutnjom, može lagati, a sud mora dokazati istinu• ne mora se susresti sa žrtvom• ne mora popraviti štetu - to je samo olakšavajuća okolnost• rasprava se može odvijati i u njegovoj odsutnosti	Uloga osumnjičenika <ul style="list-style-type: none">• posredovanje je za njega ponuda• ako ne dođe, nema ni posredovanja ni privođenja• ako prihvati postupak posredovanja, mora biti aktivan, mora razgovarati, sudjelovati• mora se suočiti s oštećenikom ako je oštećenik spreman na to• uvjet za popravljavanje i nadoknadu štete je sporazum između njega i oštećenika
Uloga suda/suca <ul style="list-style-type: none">• mora donijeti presudu• sudac zaprišeže i ispituje svjedoke• mora podastrijeti valjan dokaz• uvijek postoji pobjednik i poraženi	Uloga posrednika <ul style="list-style-type: none">• posrednik ne odlučuje, već same stranke• cilj je postići poziciju pobjednik - pobjednik• svojim stajalištem i primjenom metoda posredovanja postiže izražavanje poštovanja i poticanje komunikacije• nisu bitni dokazi, već preuzimanje odgovornosti

Tako je moguće govoriti o određenim prednostima koje izvansudska nagodba donosi svim uključenim stranama i zbog čega je takav postupak prihvatljiv i oštećenima i osumnjičenicima, ali i društvu u cjelini.

Prednosti za žrtvu / oštećenika:

- nije u ulozi svjedoka, već osobe koja je oštećena kaznenim djelom, a to znači da slobodno može govoriti o posljedicama kaznenog djela na njezin život, o strahovima koji se u nje razvijaju nakon kaznenog djela, o teškim emocionalnim stanjima, ali isto tako i o materijalnim/financijskim gubicima, svojim interesima, očekivanjima i potraživanjima od počinitelja;
- nudi joj se prorada emocionalnih posljedica kaznenog djela, prije svega, ali i materijalnih, relativno brzo i bez brojnih birokratskih prepreka;
- ima priliku upoznati osumnjičenika, razgovarati s njim, postaviti mu pitanja;
- ima mogućnost dobivanja informacija o mogućnostima profesionalnog savjetovanja za probleme žrtve, ali i informacija o mogućnostima nadoknade drugih oblika štete.

Prednosti za počinitelja / osumnjičenika:

- odustajanje države od kaznenog postupka bez formalnog sankcioniranja počinitelja u slučaju pozitivnog ishoda izvansudske nagodbe, bez upisivanja u kazneni registar;
- počinitelj neposredno od žrtve čuje (sluša) o posljedicama vlastitog ponašanja na druge te uči preuzeti odgovornost za vlastito ponašanje sada i u budućnosti i suočava se s posljedicama svog ponašanja tražeći načine prihvatljivog popravljavanja i nadoknade štete počinjene kaznenim djelom, što ima iznimno snažan preventivni utjecaj na ponašanje počinitelja u budućnosti.

Prednosti za zajednicu:

- učinkovitija prevencija kriminaliteta;
- izbjegavanje skupih i dugotrajnih sudskih postupaka;
- razvijanje socijalnog mira i miroljubivog zajedničkog života u budućnosti.

Da bi se moglo računati na naprijed rečene prednosti, izvansudska nagodba treba se odvijati prema jasno zacrtanoj strukturi, koracima, poštujući provjerene kriterije za upućivanje, kao i osiguravajući visoku kvalitetu provedbe procesa, a to znači, prije svega, educirane posrednike i objektivne okolnosti u kojima se proces posredovanja odvija. Stoga postoje brojni standardi kvalitete koje definiraju već etablirani modeli TOA i ATA, a neki od njih će biti ovdje spomenuti.

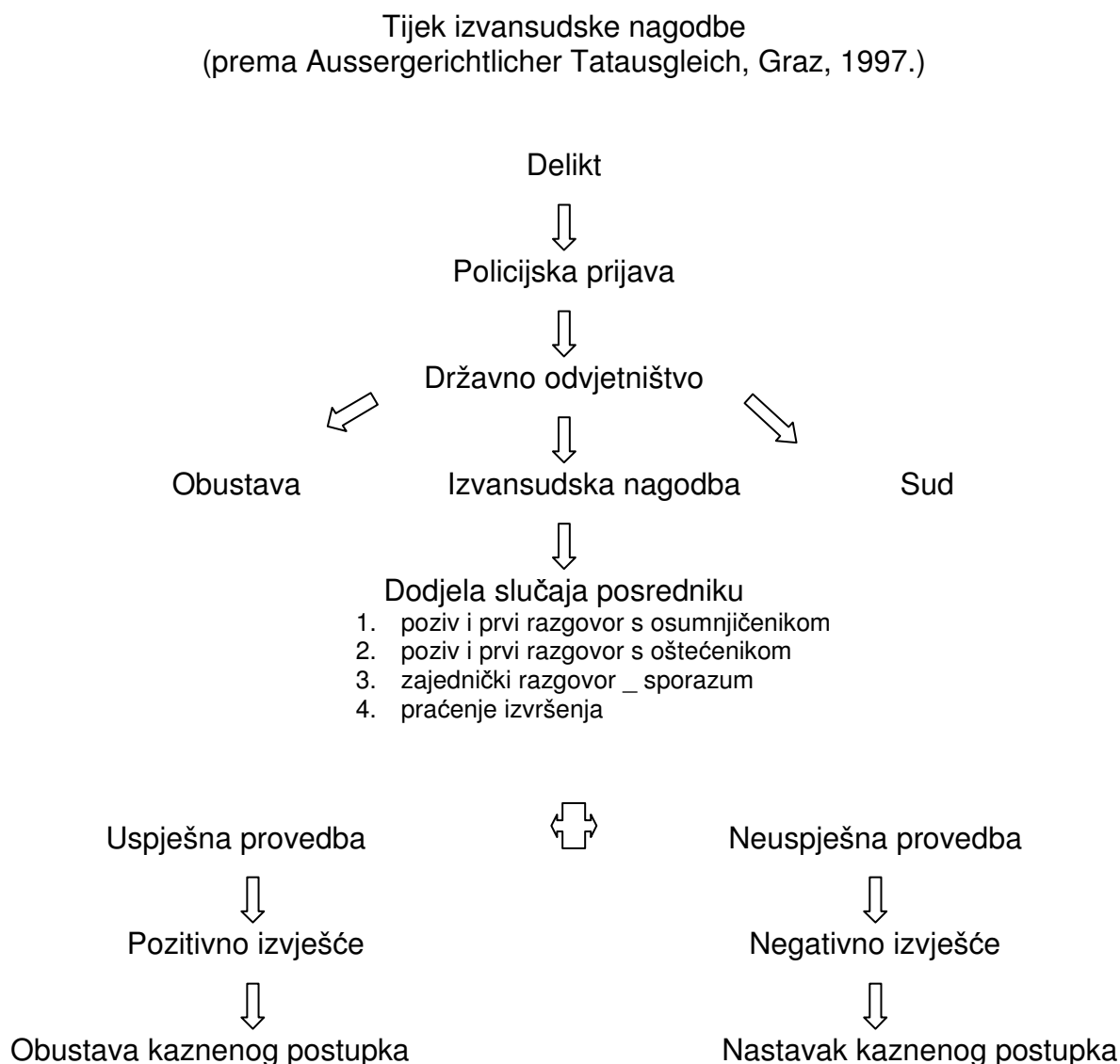
U tekstu koji slijedi sažeto su i strukturirano navedene osnovne komponente provedbe izvansudske nagodbe koje trebaju činiti temelj provedbe modela, definirajući nužne (a ponekad i poželjne) standarde kvalitete. Riječ je o osnovnim, ali i dovoljnim, pretpostavkama za implementaciju modela izvansudske nagodbe u svakodnevnu profesionalnu praksu i sustav intervencija društva prema maloljetnim i mlađim punoljetnim počiniteljima kaznenih djela, kao i žrtvama odnosno oštećenima u tim djelima. Stoga će ukratko biti predstavljen model izvansudske nagodbe u Hrvatskoj prema standardima organizacije službi, standardima koje treba zadovoljiti posrednik, etičkim standardima provedbe procesa posredovanja, standardima supervizije te standardima evidentiranja, dokumentiranja, evaluacije i partnerstva.

Osnovne pretpostavke provedbe izvansudske nagodbe moraju biti prepoznatljive kroz nekoliko ključnih načela:

- **dobrovoljnost** sudjelovanja, odnosno kroz slobodnu volju sudionika (oštećenika i osumnjičenika) za sudjelovanjem u procesu posredovanja kod popravljavanja ili nadoknade štete,
- **nepostojanje unaprijed pretpostavljenih rezultata posredovanja** jer samo oštećenik i osumnjičenik u zajedničkom susretu i razgovoru, uz vođenje posrednika, aktivno i odgovorno odlučuju o prikladnosti i pravednosti te vrsti i načinu nadoknade štete,
- **kvalificiranost posrednika** garancija je učinkovitosti modela i osigurava željenu kvalitetu provedbe,
- **jasna koncepcija** omogućuje postavljanje standarda, njihovo poštovanje i praćenje te evaluaciju svih aspekata same provedbe i rezultata,
- **adekvatnost predloženih slučajeva** polazište je za primjenu modela.

Tijek procesa izvansudske nagodbe prikazan je u sljedećoj shemi.

Shema 1.

Kako iz sheme proizlazi, koraci u procesu posredovanja tijekom izvansudske nagodbe su sljedeći:

1. prvi razgovor s počiniteljem/osumnjičenikom (maloljetnikom/mlađim punoljetnikom).
2. prvi razgovor sa žrtvom (oštećenikom).
3. Zajednički razgovor osumnjičenika i oštećenika (počinitelja i žrtve).
4. praćenje/nadziranje izvršenja sporazuma i provjera je li oštećenik zadovoljan izvršenim.
5. Izvješće državnom odvjetništvu o (ne)provedenoj izvansudskoj nagodbi.

Shema pokazuje proces s jasnom strukturom i koracima, pri čemu je dobro obavljen prethodni korak pretpostavka kvalitete sljedećeg. Etapni rad i međuinstitucijska suradnja obilježja su tog modela, dok su za njegovu provedu u

praksi najčešće dovoljna tri mjeseca (trajanje izvansudske nagodbe u Hrvatskoj je određeno do šest mjeseci).

Za učinkovitost izvansudske nagodbe od presudnog je značenja pridržavanje dogovorenih **kriterija** odnosno izbor adekvatnih slučajeva. Prema važećem Zakonu o sudovima za mladež u čl. 64. navedeni su osnovni kriteriji za predlaganje posebnih obveza, pa tako i za primjenu izvansudske nagodbe. Riječ je o sljedećim kriterijima:

- treba postojati visok stupanj izvjesnosti da je maloljetnik/mlađi punoljetnik počinio kazneno djelo kao osnova za pokretanje kaznenog postupka;
- treba se raditi o kaznenom djelu za koje propisana novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina (treba se raditi o tipičnom mladenačkom deliktu);
- ne smije biti riječ o beznačajnom kaznenom djelu;
- nužna je dobrovoljnost i pristanak osumnjičenika i oštećenika;
- prednost je ako je oštećenik fizička osoba;
- recidivisti nisu isključeni, ali je poželjnije ako je riječ o prvom kaznenom djelu;
- odluku o pokretanju izvansudske nagodbe donosi isključivo državni odvjetnik, kao i odluku o njezinoj uspješnosti.

Nositelji provedbe izvansudske nagodbe mogu biti nezavisne službe, privatne osobe ili centri za socijalnu skrb. Dosadašnja literatura i praksa nedvojbeno pokazuju da je najučinkovitije rješenje organiziranje nezavisne službe. No, bez obzira na to tko je nositelj provedbe, standardi upozoravaju na potrebu osiguravanja sljedećih preduvjeta:

- stručnjaci trebaju biti specijalizirani za izvansudsku nagodbu i baviti se samo tim segmentom posla kako ne bi došlo do preklapanja poslova odnosno konflikta uloga;
- profesionalna kompetentnost posrednika osigurava se i kroz stalnu daljnju edukaciju i usavršavanje, superviziju te umrežavanje i suradnju s drugim službama i pojedincima u zemlji i inozemstvu.

Prostor treba omogućivati nesmetan rad s klijentima i treba biti dostupan. Radno vrijeme treba odgovarati potrebama korisnika i po mogućnosti treba biti fleksibilno.

Služba treba imati pripremljeni materijal za informiranje klijenata (leci, natpisi, katalozi), treba se redovito javljati u medijima s informacijama za građane i sl., a od infrastrukture nužno treba posjedovati telefon, računalo i sigurnosni ormar za dokumentaciju.

Radne **obveze posrednika** sastoje se od sljedećih zadataka: neposredni rad s klijentima, priprema za neposredni rad, praćenje provedbe sporazuma, slanje poziva, vođenje evidencije, poslovi evaluacije, izvještavanje suradnih tijela, timska supervizija i konzultacije.

U Hrvatskoj, budući da prema zakonu centri za socijalnu skrb bdiju nad izvršenjem mjera prema maloljetnicima i mlađim punoljetnicima, službe za izvansudsku nagodbu organizirane su prema realnim mogućnostima, no slijedeći nužne standarde kvalitete. Tako je u Zagrebu služba formirana pri Gradskom centru za socijalnu skrb i u njoj radi šest posrednika u prostorijama, jednom tjedno, izvan radnog vremena. U Osijeku radi pet posrednika u prostorijama Centra za socijalnu skrb, ali izvan radnog vremena, tj. u popodnevnim satima, a slično je i u Splitu. Tako

službe i posrednici mogu, barem formalno, biti vremenski, ponegdje i prostorno dislocirani te izbjeći konflikt profesionalnih uloga.

Proces posredovanja u izvansudskoj nagodbi zahtijeva poštovanje svih temeljnih **etičkih standarda** struke kojoj posrednik pripada te brojnih etičkih načela važnih u procesu posredovanja, no ključna su sljedeća: dobrovoljnost sudionika, odnosno oštećenika i osumnjičenika; aktivnost sudionika; neutralnost posrednika; povjerljivost procesa i podataka; poštovanje druge osobe.

Uloga posrednika (medijatora) kao neposrednog izvršitelja cijelog procesa posredovanja zahtijeva visoku kompetentnost u procesu medijacije, rješavanja sukoba, poznavanje zakona, karakteristika maloljetničke delinkvencije itd. te osim obveznog obrazovanja koje ga educira za rad s djecom i mladima s poremećajima u ponašanju i njihovim okruženjem (riječ je, prije svega, o socijalnim pedagogima, socijalnim radnicima i psiholozima), da bi netko postao posrednik, treba završiti dodatnu edukaciju iz izvansudske nagodbe, upravo stoga da bi mogao odgovoriti na sve zahtjeve koji proizlaze iz njegove uloge. Često su ti zahtjevi suprotni njegovim redovitim profesionalnim ulogama (primjerice, neutralnost posrednika). Proces posredovanja zahtijeva dobro poznavanje nekih ključnih medijacijskih metoda, kao i nekih upravo specifičnih samo za postupak izvansudske nagodbe. Ovdje ćemo samo spomenuti neke od njih, dok će više riječi o svakoj biti u radionici. Riječ je o sljedećim **metodama i tehnikama**:

- Standardna metoda
- Metoda tandem
- Metoda zrcala
- Metoda miješanih parova
- Pregovaranje oko uloga
- Metoda „poštar“
- Metoda „vodeničko kolo“
- Reflektirajući tim
- Male kreditne ponude

Obveza i pomoć u posredničkom profesionalnom radu u izvansudskoj nagodbi osigurava se, između ostalog, kroz redovite supervizijske susrete, konzultacije vezane uz rad na slučaju te superviziju vezanu uz rad na utjecaju posredovanja na osobni razvoj, superviziju odnosa u timu i superviziju pridržavanja standarda provedbe. Superviziju je moguće provoditi prema dogovoru i potrebi kroz više oblika neposrednog rada (individualna, timska, međutimska).

Javnost i transparentnost rada u izvansudskoj nagodbi jest *condicio sine qua non* održanja modela i dokaza njegove učinkovitosti i opravdanosti. To je potrebno činiti kroz:

- ❖ Evidentiranje i dokumentiranje rada u službi za izvansudsku nagodbu koje treba biti: redovito (u odnosu na svaki slučaj ispunjavanje formulara, protokola, izvještavanje nadležnih i suradnih institucija) i povremeno (osnovna statistika službe, godišnja izvješća, posebna dokumentacija i sl.).
- ❖ Evaluacija rada u službi za izvansudsku nagodbu koju je potrebno provoditi u odnosu na: kriterije za odabir slučajeva, evaluaciju procesa i načina provođenja izvansudske nagodbe, evaluaciju postignutih sporazuma, evaluaciju uspješnosti provedbe sporazuma, evaluaciju odbačaja na

državnom odvjetništvu, evaluaciju recidivizma, korisničku evaluaciju te evaluaciju od strane posrednika i suradnih institucija.

Standardi partnerstva jedan su od sljedećih temeljnih standarda kvalitete provedbe izvansudske nagodbe jer je ona moguća jedino kroz međuresorsku suradnju, pri čemu je uloga svih sudionika jednako značajna. To znači da je suradnja s drugim važnim čimbenicima iznimno osjetljiva i složena jer izvansudska nagodba, s jedne strane, treba zadržati samostalnost i neutralnost, a s druge nužno ovisi i treba surađivati s drugim institucijama. Prije svega riječ je o državnim odvjetništvima i centrima za socijalnu skrb. Stoga je od samog početka potrebno uključiti partnere kako bi se ostvarili optimalni uvjeti i jasni dogovori, transparentnost rada, redovita razmjena iskustva, održavanje i posjećivanje informativnih predavanja, međusobno izvještavanje, pridržavanje rokova, dokumentiranje, izgrađivanje osobnih kontakata i shvaćanje važnosti neformalnih kontakata, redovito održavanje sastanaka s partnerima i sl. Suradnja se treba provoditi sa svim partnerima i institucijama koje se bave istim odnosno sličnim programima rada u zemlji i inozemstvu.

Budući da se u procesu posredovanja u izvansudskoj nagodbi koriste strategije i metode rješavanja sukoba koje su zajedničke s drugim područjima djelovanja, nužno je umrežavanje kompetencija i iskustava (npr. kod rastave braka, u školi, u obiteljskoj terapiji i dr.). Treba izbjegavati konkurenciju s drugim službama i raditi na suradnji, informiranju, zajedničkim projektima, uz postavljanje jasnih granica izvansudske nagodbe prema drugim programima i službama.

Proces **informiranja javnosti** obavezan je dio rada na izvansudskoj nagodbi jer je informiranost i suradnja građana nužna pretpostavka sudjelovanja oštećenika i osumnjičenika, kao i moguće financijske potpore takvim i sličnim programima.

Prilikom informiranja javnosti i promocije modela, odnosno u zadovoljavanju načela transparentnosti rada službe, treba biti pozoran da se osigura anonimnost oštećenika i osumnjičenika, izvještavati o radu službe, načinima organizacije i provedbe, financiranja, razvoja. Informiranje je moguće provoditi putem medija (radio, tisak televizija), organiziranjem tribina, predavanja, izdavanjem brošura, biltena, sudjelovanjem na stručnim i znanstvenim konferencijama, objavljivanjem radova u stručnim i znanstvenim časopisima, izdavanjem edukativnog materijala, knjiga i sl.

ISKUSTVA S IZVANSUDSKOM NAGODBOM U REPUBLICI HRVATSKOJ – EVALUACIJA RADA

Projekt je započeo početkom 2000. godine formiranjem tima stručnjaka koji će biti uključeni u edukaciju iz tri grada u Hrvatskoj (Zagreb, Osijek i Split). Nakon godine i pol edukacije i direktnih priprema u sva tri grada radi osiguravanja prostora i drugih materijalnih uvjeta provođenja izvansudske nagodbe te izrade dokumentacije, formulara, letaka i sl., sredinom 2001. godine započele su s radom službe za izvansudsku nagodbu u sva tri grada. Nastavljena je edukacija, a paralelno se odvijala i supervizija početnih koraka neposrednog rada. Tri godine nakon početka edukacije, ona je formalno okončana, sudionici su dobili certifikate te je izdana knjiga s ciljem informiranja stručne javnosti, za potrebe daljnje edukacije, za potrebe studenata srodnih fakulteta i sl. Od tada do danas redovito se odvijaju supervizijski susreti (strani supervizori, sustručnjačka supervizija itd.). Ove je godine obilježena

peta obljetnica, pet godina rada na izvansudskoj nagodbi u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnim osobama u Republici Hrvatskoj. Do sada je kroz stručne službe u Zagrebu, Splitu i Osijeku prošlo oko 350 slučajeva/predmeta.

Stoga danas, nakon pet godina neposrednog rada u službama za izvansudsku nagodbu, možemo prići evaluaciji modela, i to na više načina i razina. Neki od njih prikazani su u već spomenutoj knjizi, neki u radovima u stručnim i znanstvenim časopisima u nas i u inozemstvu (Koller-Trbović i sur., 2003. Kore-Mrazović i sur., 2003., Koren-Mrazović, 2005., Koller-Trbović, Žižak 2005., Koller-Trbović, Žižak, u tisku), a o drugima će biti više riječi u nastavku rada.

Evaluacija je provedena za sljedeće segmente:

- **Učinkovitost završenih nagodbi.** Riječ je o približno 80% uspješno završenih nagodbi, premda je taj postotak posljednjih godina nešto niži, vjerojatno stoga što se „šire“ kriteriji za upućivanje na izvansudsku nagodbu te zbog općenito lošeg financijskog stanja građana, posebice mladih.
- **Fokusiranu grupu posrednika i uključenih profesionalaca.** Iskazano je visoko zadovoljstvo svih stručnjaka uključenih u proces izvansudske nagodbe, a kao najteži aspekt u cijelom procesu procjenjuje se uloga posrednika, posebice njegova neutralnost.
- **Standarde dobre prakse prema njemačkom modelu.** Model izvansudske nagodbe u Hrvatskoj udovoljava gotovo svim standardima modela *Toete-Opfer-Ausgleich* i *Aussergerichtlicher Ausgleich*, primjerice: jasna koncepcija, adekvatnost predloženih slučajeva, definiranje nositelja, javnost rada, kvalificiranost posrednika, transparentnost, supervizija i dr., dok je najslabija usporedivost kad je riječ o materijalnim uvjetima rada.

U ovom dijelu rada bit će prikazani neki pokazatelji za osumnjičenike, oštećenike, kazneno djelo, tijek posredovanja, način nagodbe, uspješnost procesa izvansudske nagodbe, recidivizam i zadovoljstvo korisnika tim procesom. Analiza je rađena na 175 slučajeva dovršenih do srpnja 2006. godine u Stručnoj službi za izvansudsku nagodbu Zagreb². Treba reći da je u istoj službi u tijeku rad na još 40 slučajeva, ali kod njih ili nije završen postupak izvansudske nagodbe ili još nije donesena odluka državnog odvjetnika.

Poštovanje osnovnih kriterija za upućivanje u izvansudsku nagodbu. Podaci pokazuju sljedeće:

- U odnosu na kriterij koji kaže da treba postojati visok stupanj izvjesnosti da je maloljetnik/mlađi punoljetnik počinio kazneno djelo kao osnova za pokretanje kaznenog postupka, iz podataka proizlazi da samo sedam osumnjičenika ne želi prihvatiti izvansudsku nagodbu (tablica 1 u prilogu), što bi se, dijelom, moglo tumačiti stajalištem osumnjičenika da ne prihvaćaju odgovornost za počinjeno kazneno djelo. Međutim razlozi za neprihvatanje sudjelovanja u izvansudskoj nagodbi najčešće su posljedica neodazivanja osumnjičenika na prvi razgovor ili drugih okolnosti.

² Podatke je prikupila apsolutnica Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu Valeria Kovačić za potrebe diplomskog rada i proslave pete obljetnice izvansudske nagodbe u Hrvatskoj.

- U odnosu na vrstu kaznenog djela distribucija je sljedeća (tablica 3): najzastupljenija su kaznena djela teške krađe (35%), zatim teške tjelesne ozljede (25%), krađe (19%), dok sa znatno manjim sudjelovanjem slijede uništenje i otuđenje tuđe stvari, nasilničko ponašanje, izazivanje prometne nesreće, dovođenje u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom, prijetnja, tjelesna ozljeda, oduzimanje tuđe pokretne stvari, lažno prijavljivanje kaznenog djela te teška kaznena djela protiv okoliša.
- Kad je riječ o kriteriju da se ne smije raditi o beznačajnom kaznenom djelu, ti pokazatelji jasno upućuju i na intenzitet počinjenog kaznenog djela te se može zaključiti da nije riječ o beznačajnim deliktima.
- Već je rečeno da nema posredovanja bez dobrovoljnosti obje strane, a iz podataka je moguće pratiti da na izvansudsku nagodbu nije pristalo 4% osumnjičenika i 6% oštećenika (tablice 1 i 2).
- Sljedeći kriterij definira status oštećenika. Navodi se da je poželjno da to bude fizička osoba. Takvo stajalište je razumljivo zbog nužnosti suočavanja počinitelja i žrtve, što čini krucijalnu fazu cijelog postupka. U odnosu na taj kriterij u 94% slučajeva riječ je o fizičkoj osobi³ (tablica 4).
- Pri odбору prednost trebaju imati osumnjičenici kojima je ovo prvo kazneno djelo, no to ne znači isključenje recidivista. Podaci govore da je u 94% slučajeva počiniteljima to prvo kazneno djelo (tablica 5).
- Odluku o nepokretanju daljnjeg postupka državno odvjetništvo je donijelo u 86% slučajeva (tablica 6).

Navedeni podaci dobar su pokazatelj uvažavanja osnovnih kriterija pri predlaganju slučajeva za izvansudsku nagodbu od strane državnog odvjetništva.

Preciznija analiza **obilježja osumnjičenika** mjeri se i praćenjem procesa/procedure provođenja izvansudske nagodbe te postizanjem sporazuma.

- Trajanje izvansudske nagodbe do mjesec dana odvijalo se u 49% slučajeva (tu su pribrojani i oni slučajevi kod kojih posredovanje nije niti započelo), od mjesec do tri mjeseca u 32%, a od 3 do 6 mjeseci u 14% slučajeva (tablica 11).
- Sporazum je postignut u 88% slučajeva koji su pristali na izvansudsku nagodbu, dakle od njih 150, a uspješno je izveden u 92% slučajeva (tablice 12 i 13).
- Najčešći način popravka ili nadoknade štete počinjene kaznenim djelom odnosi se na ispriku uz materijalnu naknadu (58%), samo ispriku (26%) te samo materijalnu naknadu (6%), dok su drugi načini, iako relativno brojni, zastupljeni u manjem omjeru (tablica 14). Uvijek je riječ o isprici, a uz nju se vežu sljedeća rješenja: povrat stvari, rad, simboličan dar, tretman u centru za prevenciju ovisnosti, kupnja onoga što je otuđeno, pomoć kod pripreme za upis na fakultet, humanitarni rad, redovito pohađanje nastave i sl.

³ Treba, međutim, spomenuti da i u slučajevima kad je oštećenik pravna osoba vrlo često dolazi do zajedničkog susreta osumnjičenika i zastupnika određene institucije.

Iako je pitanje uspješnosti izvansudske nagodbe višeslojno i kompleksno, zato što se o uspješnosti izvansudske nagodbe može govoriti u različitim kontekstima, a samo jedan od njih je **recidivism** počinitelja kaznenog djela, ipak je riječ o pokazatelju za koji možemo tvrditi da je osnovni cilj svih mjera i aktivnosti koje društvo poduzima radi prevencije i suzbijanja delinkventnog ponašanja mladih. Često nije moguće sa sigurnošću tvrditi što je dovelo do reduciranja ili rasta recidivizma. Ipak, podaci o **ukupnom recidivizmu** nakon određene sankcije/reakcije društva mogu biti dokaz ili pokazatelj efikasnosti intervencije. Naravno, riječ je o pojednostavljenom pristupu, pa stoga treba uzeti u obzir cijeli niz pratećih varijabli koje u tom procesu sudjeluju, a o kojim je već bilo riječi.

- Od ukupnog broja ispitanika, njih 175 koji su bili upućeni u službu za izvansudsku nagodbu, bez obzira na to jesu li u tom procesu sudjelovali ili ne, recidiviralo je 9,7% (tablica 15). Međutim, najčešće je riječ o kaznenom djelu zloporabe opojnih droga, što dodatno upućuje na vrstu i intenzitet recidivizma.

Uspoređujući te pokazatelje s prosječnom stopom recidivizma maloljetnih delinkvenata u Hrvatskoj u posljednjih godina (nešto iznad 30%), možemo biti zadovoljni postignutim rezultatima.

Danas niti jedan program/model ne može pretendirati na prolaznu „ocjenu“ ako nema pokazatelje o načinu na koji **korisnici** vide/doživljavaju/procjenjuju intervenciju u kojoj sudjeluju. Dragovoljno sudjelovanje korisnika kao aktivnih subjekata koji imaju mogućnost prihvatiti ili ne ponuđene opcije i utjecati na njihov tijek i učinkovitost osnovno je demokratsko načelo i preduvjet efikasnosti intervencije.

U projektu izvansudske nagodbe u Hrvatskoj predvidjeli smo evaluacijske liste za oštećenike i osumnjičenike uključene u proces izvansudske nagodbe koje su dobivali po završenom postupku. Međutim, iz različitih razloga broj prikupljenih upitnika značajno je manji no što je ukupni broj sudionika. Stoga se o toj vrsti evaluacije mora govoriti imajući na umu činjenicu da je evaluacijske liste ispunilo 46 osumnjičenika i 41 oštećenik, dakle oko četvrtina ukupnog broja sudionika.

- Analiza evaluacijskih lista korisnika (tablice 16 i 17) pokazuje visoko zadovoljstvo obje kategorije sudionika (94% osumnjičenika i 95% oštećenika).

Na temelju iznesenih podataka moguće je zaključiti da je provođenje procesa posredovanja u Stručnoj službi za izvansudsku nagodbu u Zagrebu u skladu sa zakonskim načelima i kriterijima te da se, uglavnom, postižu željeni rezultati. Podaci o recidivizmu, kao i povratne informacije korisnika, samo dodatno potkrepljuju takav zaključak.

Nužno je, međutim, ukupno evaluirati sve obrađene slučajeve u sva tri grada u kojima se provodi izvansudska nagodba (takve evaluacije postoje, ali ih je potrebno izjednačiti u svim elementima i integrirati) te nastojati unaprijediti odnos korisnika prema sudjelovanju u evaluaciji ukupnog procesa.

BUDUĆNOST IZVANSUDSKE NAGODBE U HRVATSKOJ

Model izvansudske nagodbe u Hrvatskoj značajna je novina u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnim osobama i pozitivno iskustvo za sve uključene. Iako rezultate evaluacije učinkovitosti modela koji su prikazani u ovom radu treba uzeti s određenom rezervom jer su rađeni na jednom dijelu sudionika iz samo jedne službe, ipak svi dosadašnji rezultati provjere upućuju na dobru uspješnost tog modela (mali postotak recidivizma, zadovoljstvo korisnika, visoka obustava kaznenog postupka, zadovoljstvo posrednika, usklađenost s visokim standardima stranih modela itd.). Iz tih razloga izvansudska nagodba u Hrvatskoj ima svoju budućnost te se planira:

- širenje modela izvansudske nagodbe u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnicima na cijelu Republiku Hrvatsku. Proces je u tijeku.
- širenje izvansudske nagodbe na odrasle počinitelje kaznenih djela;
- razvoj mreže službi za izvansudsku nagodbu u Hrvatskoj;
- povezivanje službi za izvansudsku nagodbu s inozemnim partnerima.

Ostaje, međutim, obveza trajnog rada na očuvanju kvalitete i visokih profesionalnih standarda koji su do sada postignuti. Također, pokazuje se nužnim ulaganje većih financijskih i materijalnih sredstava u širenje modela i u postojeću praksu. I na kraju, ali nikako ne najmanje važno, potrebno je i dalje kontinuirano raditi na informiranju stručne i opće javnosti, čemu pridonosi i ovaj rad.

LITERATURA

Aussergerichtlicher Tatausgleich Information (1997), Verein fuer Bewaehrungshilfe und Soziale Arbeit, Wien

Deutsch Bewaerungshilfe, Serivicebuero fuer Toeter – Opfer - Ausgleich und Konfliktschlichtung (Herausgeber), (1994): TOA-Standards. Ein Handbuch fuer die Praxis des Toeter – Opfer - Ausgleich, Koeln

Koller-Trbović, N. Cvjetko, B., Koren-Mrazović, M., Žižak, A., ur. (2003), Model izvansudske nagodbe u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnicima. Ministarstvo rada i socijalne skrbi RH, Državno odvjetništvo RH i Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb

Koller-Trbović, N., Žižak, A. (2006), Mit varhatunk a helyreallito igazsagszolgtatastol? A toervenyszeken kivueli megallapodas modellje a kiskoruak es fiatalabb nagykoruak esteteben folytatott buentetoejogi eljaras soran a Horvat koeztarsasagban, Csalad Gyermek Ifjusag, 15 (2), 34-41.

Koller-Trbović, N., Žižak, A. (u tisku), Izvansudska nagodba u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnicima u Hrvatskoj, Socialna pedagogika (Slovenija)

Koren-Mrazović, M, (2005), Izvansudska nagodba – rješavanje slučajeva maloljetničke delinkvencije izvan sudskog postupka, Dijete i društvo, 7 (1), 150-162.

Koren-Mrazović, M, Koller-Trbović, N., Žižak, A. i Cvjetko, B.,(2003), Izvansudska nagodba u Republici Hrvatskoj, Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja, 39 (2), 211-223.

Kovačić, Valeria (u tisku), Interni materijal

Križ, Đ., Čačić, L., Schauperl, L., (2005), Izvješće o recidivizmu, Interni materijal, Općinsko državno odvjetništvo, Zagreb

Model izvansudske nagodbe u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnicima. U: Barbić, J. (ur.), (2005), Godišnjak Tribine Pravnog fakulteta u Zagrebu i Kluba pravnika Grada Zagreba, Zagreb, 73-105. Predstavljanje modela na Tribini.

Schmidt, J. (2000), Razlike između sudskog postupka i izvansudske nagodbe, Predavanje. Interni materijal

Schmidt, J. (2003), Izvansudska nagodba u Austriji, u: Koller – Trbović, N., Cvjetko, ., Koren – Mrazović, M., Žižak. A., ur. (2003). Model izvansudske nagodbe u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnicima, Ministarstvo rada i socijalne skrbi RH, Državno odvjetništvo RH i Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 43-49.

Zakon o sudovima za mladež (1997), Narodne novine, Zagreb

PRILOZI

Tablica 1.

Dobrovoljno sudjelovanje osumnjičenika

Dobrovoljno sudjelovanje osumnjičenika	f	%
Da	168	96,00
Ne	7	4,00
Ukupno	175	100

Tablica 2.

Dobrovoljno sudjelovanje oštećenika

Dobrovoljno sudjelovanje oštećenika	f	%
Da	157	90,00
Ne	11	6,00
Oštećenik nije upitan jer osumnjičenik nije pristao	7	4,00
Ukupno	175	100

Tablica 3.

Vrsta kaznenog djela osumnjičenika

Vrsta kaznenog djela osumnjičenika	f	%
Čl. 216. Krađa	34	19,43
Čl. 217. Teška krađa	61	34,86
Čl. 222. Uništenje i oštećenje tuđe stvari	12	6,86
Čl. 263. Dovođenje u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom	3	1,71
Čl. 262. Teška kaznena djela protiv okoliša	1	0,57
Čl. 129. Prijetnja	2	1,14
Čl. 99. Teška tjelesna ozljeda	42	24,00
Čl. 98. Tjelesna ozljeda	2	1,14

Čl. 331. Nasilničko ponašanje	11	6,29
Čl. 221. Oduzimanje tuđe pokretne stvari	1	0,57
Čl. 272. Izazivanje prometne nesreće	4	2,29
Čl. 302. Prijavljivanje kaznenog djela	1	0,57
Nije kazneno djelo, ponašanje asocijalno i neprihvatljivo	1	0,57
Ukupno	175	100

Tablica 4.

Status oštećenika

Status oštećenika	f	%
Fizička osoba	164	93,71
Pravna osoba	11	6,29
Ukupno	175	100

Tablica 5.

Broj počinjenih kaznenih djela

Počinjeno kazneno djelo je osumnjičeniku	f	%
Prvo	165	94,29
Drugo	8	4,57
Treće i više	2	1,14
Ukupno	175	100

Tablica 6.

Odluka državnog odvjetništva

Odluka državnog odvjetništva	f	%
Nepokretanje kaznenog postupka	151	86,29
Pokretanje kaznenog postupka	23	13,14
Nije kazneno djelo	1	0,57
Ukupno	175	100

Tablica 7.

Spol osumnjičenika

Spol osumnjičenika	f	%
Muško	167	95,43
Žensko	8	4,57
Ukupno	175	100

Tablica 8.

Dob osumnjičenika

Dob osumnjičenika	f	%
14-16 godina	38	21,71
16-18 godina	67	38,29
18-21 godina	70	40,00
Ukupno	175	100

Tablica 9.

Obrazovni/radni status osumnjičenika

Obrazovno/radni status osumnjičenika	f	%
U obrazovnom procesu	136	77,71
U radnom odnosu	10	5,71
Rad na crno	5	2,86
Nezaposlen	19	10,86
Nema podataka	5	2,86
Ukupno	175	100

Tablica 10.

Prijašnji tretman osumnjičenika u centru za socijalnu skrb

Prijašnji tretman osumnjičenika u CZSS	f	%
Da	13	7,43
Ne	162	92,57
Ukupno	175	100

Tablica 11.

Trajanje izvansudske nagodbe

Trajanje izvansudske nagodbe	f	%
< 1 mjesec	86	49,14
1-3 mjeseca	56	32,00
3-6 mjeseci	24	13,71
>6 mjeseci	9	5,15
Ukupno	175	100

Tablica 12.

Postignut sporazum

Postignut sporazum	f	%
Da	132	88,00
Ne	18	12,00
Ukupno	150	100

Tablica 13.

Provođenje sporazuma

Izvansudska nagodba izvedena	f	%
Uspješno	122	92,42
Neuspješno	10	7,58
Ukupno	132	100

Tablica 14.

Način popravka ili nadoknade štete

Način popravka ili nadoknade štete	f	%
Isprika	34	25,76
Isprika i materijalna naknada	76	57,58
Materijalna naknada	8	6,06
Isprika i povrat stvari	2	1,52
Isprika i rad/aktivnost	2	1,52
Isprika i simboličan rad	2	1,52

Isprika i tretman u centru za prevenciju ovisnosti	1	0,75
Isprika i kupnja onog što je otuđeno	2	1,52
Isprika i pomoć kod priprema za upis na fakultet	1	0,75
Isprika i humanitarni rad	2	1,52
Materijalna naknada i redovito pohađanje nastave	1	0,75
Isprika, materijalna naknada i simboličan dar	1	0,75
Ukupno	132	100

Tablica 15.

Recidivizam nakon izvansudske nagodbe

Recidivizam nakon izvansudske nagodbe	f	%
Da	17	9,71
Ne	158	90,29
Ukupno	175	100

Tablica 16.

Zadovoljstvo osumnjičenika izvansudskom nagodbom

Zadovoljstvo osumnjičenika	f	%
Da	43	93,48
Ne	3	6,52
Ukupno	46	100

Tablica 17.

Zadovoljstvo oštećenika izvansudskom nagodbom

Zadovoljstvo oštećenika	f	%
Da	39	95,12
Ne	2	4,88
Ukupno	41	100